

УДК 631.162 (477.83)

**ВИРОБНИЦТВО І РЕАЛІЗАЦІЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ОСОБИСТИМИ
СЕЛЯНСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ ЛЬВІВЩИНИ**

*В. Андрійв, д. ю. н., Ю. Коверко
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Упродовж тривалого періоду основними виробниками сільськогосподарської продукції залишаються особисті селянські господарства. Виробляючи вагомую частку продовольства, вони опинилися сам на сам із питанням збуту, оскільки низький рівень співпраці з переробними підприємствами зумовлює пошук альтернативних шляхів реалізації продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання виробництва і реалізації продукції, виробленої особистими селянськими господарствами, досліджені багатьма вченими, зокрема А.С. Музиченком [1], Т.І. Шевченко [4], О.М. Шпичаком, І.В. Свиноусом [5] тощо. Однак досі не налагодженим залишається механізм реалізації сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами.

Постановка завдання. Завдання нашого дослідження – аналіз обсягів виробництва і реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами Львівщини та визначення напрямів подолання збутової проблеми в малих формах господарювання на селі.

Виклад основного матеріалу. Домінуючими виробниками сільськогосподарської продукції в сучасних умовах є особисті селянські господарства. Зокрема на Львівщині вони виробляють 53,48% м'яса, 95,78% молока, 37,19% зернових і зернобобових культур. Протягом останніх років у виробництві цих видів сільськогосподарської продукції відбулися певні зміни (табл. 1).

Таблиця 1
Динаміка виробництва основних видів сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами Львівщини*

Продукція	Обсяг виробництва, т					
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. до 2008 р., %
Зернові і зернобобові культури	356706	356323	298608	395052	396369	111,12
М'ясо	101693	97073	95928	92491	93091	91,54
Молоко	707627	657765	633251	606508	594984	84,08

* Джерело [3].

Упродовж 2008–2012 рр. спостерігалось збільшення виробництва зернових і зернобобових культур на 11,12 %. У виробництві продукції тваринництва натомість негативна динаміка.

Особисті селянські господарства Львівщини можна вважати основним осередком тваринництва. Адже в них зосереджена більша частка поголів'я: 89,91 % великої рогатої худоби, у тому числі 93,95 % корів; 98,38 % коней; 96,79 % кролів; 88,39 % овець та кіз; 58,24 % свиней.

У структурі виробленого в особистих селянських господарствах м'яса основну частку займають яловичина й телятина, приблизно по чверті відводиться на м'ясо птиці і свинину, а найменшу частку займає кролятина, конина та баранина (див. рис.).

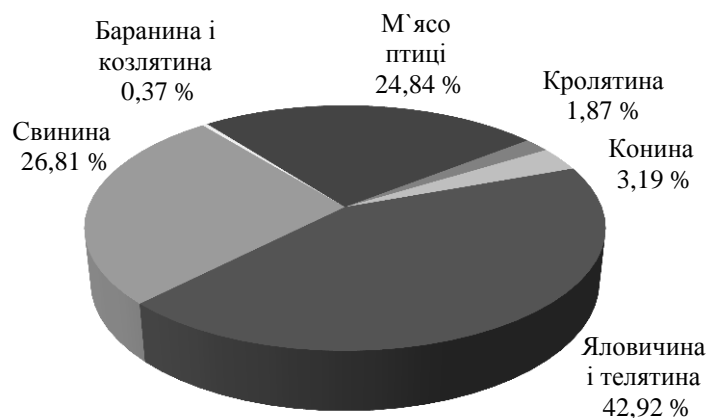

Рис. Структура м'яса, виробленого в особистих селянських господарствах Львівщини.

Відповідно до Закону України «Про особисте селянське господарство» ці господарства мають право реалізовувати надлишки виробленої продукції. Для багатьох з-поміж них саме така діяльність є основним джерелом формування сімейного бюджету і способом виживання на селі.

Продукція, яку виробляють в особистих селянських господарствах, надходить на ринок через самостійний її продаж власниками господарств, збут посередникам, заготівельникам чи безпосередньо переробним підприємствам.

Протягом останніх років спостерігається негативна тенденція щодо надходження виробленої особистими селянськими господарствами продукції на переробні підприємства (табл. 2).

Як видно з табл. 2, обсяги поставок молока особистими селянськими господарствами на переробні підприємства за 2008–2012 рр. зменшилися наполовину. Ще гірша ситуація з поставками худоби та птиці, а також зернових культур.

Зрозуміло, що особисті селянські господарства не можуть конкурувати зі сільськогосподарськими підприємствами у виробництві зернових, зернобобових і технічних культур, оскільки ця діяльність потребує великої земельної площі та

наявності техніки для обробітку ґрунту, посіву і збору врожаю. Однак щодо поставок продукції тваринництва, то, оскільки основна частка поголів'я зосереджена власне в особистих селянських господарствах, відповідно й обсяги поставок повинні бути масштабнішими, а, як видно з табл. 2, протягом п'яти років вони скоротилися на 91,42%.

Таблиця 2

Динаміка надходження сільськогосподарської продукції від особистих селянських господарств Львівщини на переробні підприємства*

Продукція	Обсяг надходження на переробні підприємства, т					
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2012 р. до 2008 р., %
Зернові культури	8501	3643	8863	985	895	10,53
Худоба та птиця (у живій вазі)	22718	11577	11933	2032	1950	8,58
Молоко та молочні продукти	124948	81142	79949	73977	64991	52,01

*Джерело [3].

Вважаємо, що таку ситуацію спричинили:

- значні диспропорції цін (ціни, за якими заготівельники чи переробні підприємства закупають продукцію, вироблену особистими селянськими господарствами, в декілька разів нижчі від цін на продукцію, яка пройшла переробку);
- зростаюча монополізація переробки та дистрибуції сільськогосподарської продукції, формування закритих агровиробничих холдингів і груп;
- пріоритетність співпраці переробних підприємств з великими товаровиробниками (великі обсяги поставки, безготівкові розрахунки, супровідна документація тощо).

Виходячи з ролі особистих селянських господарств у підтриманні продовольчої безпеки країни, на державному рівні слід створити умови для їх інтеграції в агропромисловий сектор через вирівнювання цінової політики, стимулювання переробних підприємств до співпраці з особистими селянськими господарствами, державних закупівель сільськогосподарської продукції, створення на базі сільських рад координаційних центрів щодо інформування про товарні можливості господарств тощо.

Висновки. Особисті селянські господарства сьогодні є важливим виробником сільськогосподарської продукції. Однак відсутність умов для їх всебічного виходу на ринок може призвести до зменшення обсягів виробництва і, як наслідок, до порушення продовольчої рівноваги країни в майбутньому. Налагоджена ж система збуту виробленої особистими селянськими господарствами продукції забезпечить стабільність не лише сільським сім'ям, а й переробній промисловості загалом.

Бібліографічний список

1. Музиченко А. С. Особисті селянські господарства в системі суб'єктів аграрного ринку [Електронний ресурс] / А. С. Музиченко, Л. В. Булавка. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/179.pdf>.
2. Про особисте селянське господарство : Закон України № 742-IV від 15.05.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?742-15>.
3. Сільськогосподарська діяльність господарств населення Львівської області : стат. зб. – Львів : ГУС у Львівській області, 2013. – 144 с.
4. Шевченко Т. І. Роль інформаційного забезпечення у реалізації продукції особистого селянського господарства та зростанні добробуту селян [Електронний ресурс] / Т. І. Шевченко. – Режим доступу : http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_113/66.pdf.
5. Шпичак О. М. Реалізація продукції особистих селянських господарств – витрати, ціни, ефективність : монографія / О. М. Шпичак, І. В. Свиноус. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 300 с.

Андрій В., Коверко Ю. Виробництво і реалізація окремих видів сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами Львівщини

Проаналізовано обсяги та динаміку виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції особистими селянськими господарствами Львівщини. Визначено основні причини зменшення обсягів поставок сільськогосподарської продукції на переробні підприємства та запропоновано шляхи вирішення проблеми.

Ключові слова: особисті селянські господарства, сільськогосподарська продукція, реалізація, переробні підприємства.

Andriiv V., Koverko Y. Production and selling separate agricultural production of the Lviv region personal peasant farming

The aim of the article is to analyze the scope and dynamic of the certain agricultural production manufacture of the Lviv region personal peasant farming. Also it is identified the main reasons of the decrease of the agricultural products delivery scope on the processing enterprises and it is proposed the ways to solve the problem.

Key words: personal peasant farming, agricultural production, selling, processing enterprises.

Андреев В., Коверко Ю. Производство и реализация отдельных видов сельскохозяйственной продукции личными крестьянскими хозяйствами Львовской области

Проанализированы объемы и динамика производства отдельных видов сельскохозяйственной продукции личными крестьянскими хозяйствами Львовской области. Определены основные причины уменьшения объемов поставок сельскохозяйственной продукции на перерабатывающие предприятия и предложены пути решения проблемы.

Ключевые слова: личные крестьянские хозяйства, сельскохозяйственная продукция, реализация, перерабатывающие предприятия.